

L'ÚS DE LES LLENGÜES COOFICIALS AL CONGRÉS DELS DIPUTATS I AL SENAT

Joan Lluís PÉREZ FRANCESCH
Universitat Autònoma de Barcelona

LA DARRERA REFORMA REGLAMENTÀRIA AL SENAT

La reforma del Reglament del Senat, de 4 de juliol de 2005, publicada al BOE núm. 159 de 5 de juliol, amplia l'ús de les llengües que es poden emprar en els treballs de la cambra. Són aquelles que anomena llengües «cooficials», és a dir, que tinguin la categoria d'oficial juntament amb el castellà en alguna de les comunitats autònomes de l'Estat espanyol. La reforma es concreta en els punts que detallem tot seguit.

Es manté la possibilitat que el president electe en la sessió constitutiva les pugui utilitzar en la seva primera intervenció (art. 11 *bis*). Restava suprimit l'article 56 *bis* 7, apartat 2, que limitava l'ús de les llengües cooficials a les intervencions del debat sobre l'estat de les autonomies que es desenvolupessin a la Comissió General de les Comunitats Autònomes. Ara, mitjançant la introducció d'un nou article, el 56 *bis* 9, hom amplia aquest ús a les intervencions que es produeixin en totes les sessions de l'esmentada Comissió. A més, al *Diari de Sessions* es reproduiran les intervencions íntegres tant en la llengua en què s'hagin realitzat com en castellà. S'afegeix un apartat 2 a l'article 191, segons el qual si l'autor d'una moció, interpellació o pregunta la presenta en castellà i a més en una llengua que sigui també oficial en una comunitat autònoma, la iniciativa es publicarà en les dues llengües. Per la seva banda, la disposició addicional quarta preveu que els ciutadans i les institucions públiques puguin adreçar-se per escrit al Senat en qualsevol de les llengües cooficials. La disposició final de la reforma que comentem especifica que entrarà en vigor l'1 de setembre de 2005, en començar el nou període de sessions.

La reforma es justifica en la necessitat d'aprofundir en el reconeixement de la pluralitat lingüística de l'Estat espanyol, tot entenent que el Senat ha de ser una de les institucions on primer de tot s'ha d'aconseguir aquest objectiu, en compliment del seu caràcter de cambra de representació territorial (art. 69.1 CE).¹ Ara bé, aquesta justificació grandiloqüent es veu limitada, segons que explica la mateixa exposició de motius, al suposat paper transcendental atorgat a la Comissió General de les Comunitats Autònomes, de vida poc reeixida fins avui dia, i en tot cas d'escassa utilitat i ritme de treball pràcticament inexistent. Argumentar com fa l'exposició de motius de la reforma que l'esmentada Comissió és l'òrgan que millor interpreta el caràcter autonòmic de la institució és una afirmació, a parer meu, molt poc sòlida. Afegir que la presència dels representants dels consells executius de les comunitats i ciutats autònomes li dóna aquest caràcter especial no considero que sigui un criteri de pes. En tot cas, la reforma sobre els usos lingüístics de les llengües diferents del castellà al Senat se centra en l'activitat de la Comissió General de les Comunitats Autònomes, quan considero que hauria de tenir un ús generalitzat en tota l'activitat de la institució, ja que és la totalitat de la institució i no una part la que per mandat constitucional és una cambra de representació territorial.

Pel que fa a la publicació de les iniciatives al *Boletín Oficial de las Cortes Generales*, és també un primer pas, atès que només és permesa la presentació d'iniciatives no legislatives. Esperem que el camí que resta per recórrer es pugui completar en futures reformes del reglament. La que comentem representa un tímid avenç en el procés de fer del Senat la cambra de representació territorial que estableix la Constitució i de visualitzar mitjançant el pluralisme lingüístic una manera diferent d'entendre l'Estat espanyol. De mica en mica, sembla que es van superant obstacles, però encara hi ha molt camí a recórrer tant al Senat com també a d'altres institucions que haurien de deixar de ser part de l'Estat central per passar a ser òrgans de l'Estat espanyol en el seu conjunt.

Des de la perspectiva del procediment d'elaboració, la reforma que comentem va ser aprovada pel Ple del Senat² el passat 29 de juny de 2005, després d'acceptar-se per unanimitat prendre en consideració la proposta

1. El president de la cambra, en un article publicat al diari *El País* del 27/11/2004 titulat «Multilinguismo. Por qué en el Senado», expressa la necessitat de convertir el Senat en la cambra de representació territorial que defineix la Constitució. Afirmar que «para profundizar en el uso de las lenguas autonómicas en el Senado es necesario hacerlo en el carácter territorial de esta sede parlamentaria».

2. El 25 de maig de 2004, el Ple del Senat aprovà per unanimitat una moció que insta a reformar el Reglament per tal de fer possible la utilització de les llengües autonòmiques.

subscrita pels grups Popular, Socialista, Entesa Catalana de Progrés, Coalició Canària i una part del Grup Mixt. Els senadors de Convergència i Unió, Partit Nacionalista Basc i Bloc Nacionalista Gallec, tot i que no signaren la proposta, sí que van donar suport a la seva presa en consideració per a la votació posterior al Ple, i la varen votar afirmativament encara que consideraren que la proposta es quedava curta. Aquestes tres formacions polítiques volien proposar un ús més ampli de les llengües cooficials, però la seva iniciativa no va rebre un suport suficient. La idea inicial del PSOE, dels grups nacionalistes i de l'Entesa Catalana de Progrés, era que la reforma inclogués també el dret a emprar la llengua pròpia al Ple per tal de formular preguntes orals al Govern i la traducció de la pàgina web de la Cambra a les llengües cooficials. Aquestes dues qüestions, però, no van prosperar a la comissió de Reglament. En tot cas, segons fonts ben informades, es podria preguntar en català de forma alegal si després es tradueix al castellà gràcies a la permissivitat del president Javier Rojo.

Hem de recordar que el PP, grup majoritari a la cambra alta, va donar suport a la reforma, tot i un cert recel compartit per altres grups. D'altra banda, algunes veus especialment crítiques amb els usos lingüístics en el Senat fixats en aquesta darrera reforma reglamentària, consideren que l'Estat espanyol aplica aquí un règim lingüístic més restrictiu amb les llengües cooficials que no pas aquell que demana a les institucions europees mitjançant, per exemple, el memoràndum sobre el català.

El *Boletín Oficial de las Cortes Generales*, Secció Senat, núm. 278, de 15 de juliol de 2005, publica les bases de la convocatòria per a la selecció d'interprets de llengües que amb el castellà tinguin el caràcter d'oficials en el territori d'una comunitat autònoma, amb l'objectiu de portar a terme allò que estableix la darrera reforma del reglament del Senat. Segons un informe de la Secretaria General del Senat, sol·licitat pel PP, el cost de la mesura es de 25.200 euros anuals per a la incorporació de l'ús de les llengües cooficials en la Comissió General de les Comunitats Autònomes. Aquest informe afegeix que els costos derivats de la publicació al *Diario Oficial de las Cortes Generales* de les preguntes, mocions i interpellacions tenen una «*repercusión económica mínima*».³ La dotació de serveis lingüístics al Senat comporta la selecció d'un màxim de deu persones per cada llengua, que es farà per la Mesa de la Cambra a partir d'una proposta d'una comissió de la qual formaran part, entre d'altres, dos experts nomenats pels parlaments autonòmics de les comunitats que tinguin llengua pròpia. Totes les noves mesures s'han implementat per primer cop en el debat so-

3. Segons notícia de l'agència Efe.

bre l'estat de les autonomies que ha tingut lloc al Senat, en el si de la Comissió General de les Comunitats Autònomes, els dies 7 a 9 de novembre de 2005.

EL CONGRÉS DELS DIPUTATS: PETITS GESTOS MENTRE HOM ESPERA LA REFORMA REGLAMENTÀRIA

Pel que fa al Congrés dels Diputats, hem de destacar la resolució de la cambra de 17 de maig de 2005 per mitjà de la qual s'aprovà que el Govern promogués l'ús del català, basc i gallec en els òrgans constitucionals de l'Estat. Aquesta resolució és conseqüència d'una iniciativa d'ERC, i comptà amb els vots d'aquest grup, del PSOE i de IU-ICV.

Per Resolució de la presidència de la cambra de 8 de febrer de 2005, s'adoptà un criteri de flexibilitat segons el qual es donava la possibilitat de realitzar una breu intervenció en una llengua cooficial, sempre que se'n fes a continuació una traducció al castellà, tant verbal com per escrit, per ésser recollida al *Diari de Sessions*. El president de la cambra suspèn aquest criteri el març de 2005 després de considerar que un diputat d'ERC no havia fet aquesta traducció. Posteriorment, tots els grups de la cambra menys el PP es dirigiren al president de la cambra per tal que deixés parlar en català en les sessions plenàries encara que en les limitades condicions amb què ho havia permès abans. Des d'aleshores, el president no ha deixat parlar en cap llengua cooficial. Els intents posteriors de diputats d'ERC van acabar sense prosperar en ésser tallats per la presidència de la cambra als pocs segons de començar la respectiva intervenció.⁴

Actualment no es permeten les llengües cooficials, atès que el president de la cambra ha fet públic el seu criteri de cercar la unanimitat de tots els grups amb vista a la reforma del Reglament. Tots els grups, menys el PP van subscriure l'11 de març de 2005 la petició que es torni a permetre l'ús de les llengües autonòmiques, cosa a la qual el president s'oposà mentre no hi hagués consens entre tots els grups parlamentaris. En tot cas, una hipotètica resolució presidencial si bé podria donar cobertura jurídica al fet de l'ús de les llengües cooficials, no deixaria de ser una solució provisional fins que s'aprovés el nou Reglament de la cambra, atès el procés de deliberació,

4. Vegeu una crònica de la sessió corresponent al dia 24 /5/05, a *La Vanguardia Digital* de la mateixa data. El president de la cambra amenaça amb sancions disciplinàries per falta de respecte a la institució. Si bé retirà l'ús de la paraula a tres diputats d'ERC, el quart va ser expulsat de la tribuna d'oradors.

discussió i en el seu cas consens que hauria de generar (encara que es podria aprovar formalment per majoria absoluta).

En aquest moment, el PP s'oposa a qualsevol introducció de la possibilitat d'ús de llengües autonòmiques, però els grups nacionalistes han presentat una esmena a l'art. 6.2 del futur Reglament, per tal que es reconegui el dret a emprar les llengües cooficials. Un dels problemes per aquesta introducció és l'acord entre els dos grups majoritaris de la cambra, el PSOE i el PP, segons el qual es comprometen a no tirar endavant iniciatives no acceptades pels dos grups. Això no obstant, ERC ha iniciat moviments per retornar als acords amb el PSOE i mirar d'introduir un criteri similar al que s'havia establert per la Resolució presidencial esmentada més amunt i que va ser derogada pel mateix president.⁵ Es tractaria de permetre la utilització de les llengües cooficials només en els plens, per fer una introducció i sempre que s'acompanyés una traducció oral i escrita al castellà.

D'altra banda, tots els grups minoritaris han format el «grup de Sitges» (CIU, ERC, PNB, IU-ICV, CC i Mixt) i defensen l'esmena a l'art. 6.2 esmentada més amunt fins al final de les negociacions sobre el nou reglament. La defensa dels seus plantejaments es fa des de la perspectiva dels drets dels diputats a emprar la llengua que triïn.

Els membres de la ponència de reforma del reglament reunits els dies 12 i 13 d'octubre al Parador de Sigüenza (Guadalajara)⁶ es posen d'acord en els principals punts però no en les qüestions lingüístiques. L'acord entre PSOE i PP d'una banda, i els grups minoritaris, especialment els nacionalistes, de l'altra, fa que sigui difícil obtenir un consens com el que demana el president de la cambra. L'escull lingüístic es presenta com el gran problema per a un consens que ja es dona pràcticament en tots els altres aspectes negociats i incorporats al nou reglament de la cambra. Aquest «tap» que impedeix avançar ha estat destacat per tots els grups minoritaris de la cambra (CIU, ERC, PNB, Coalició Canària, IU-ICV i membres del grup mixt), tot entenent que el PSOE no es pot desempallegar de la voluntat d'acord amb el PP, i que aquest darrer no fa la més mínima concessió en matèria lingüística. Segurament el PSOE es troba en el mig d'un joc de negociacions i compromisos, d'una banda amb el PP i de l'altra amb la resta de grups. De moment, no hi ha cap acord ni en els temes menors, com

5. Paral·lelament, ERC registra en el Congrés una proposició de llei que pretén estendre a tot l'Estat l'oficialitat de les llengües cooficials. El Ple del 31/3/06 refusa de prendre en consideració la proposta.

6. Segons que recull la premsa del 15/10/05. La presentació en el Congrés de la proposta del nou Estatut, per les mateixes dates, condicionarà el debat reglamentari i, per tant, el resultat de la incorporació de l'ús de les llengües cooficials.

l'ús de les llengües cooficials a la pàgina web o en el material d'oficina dels diputats.⁷

Finalment, davant la crispació entre el PP i el PSOE, generada pel debat de la reforma de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, els grups parlamentaris han decidit esperar que acabi la seva tramitació al Congrés, i en tot cas, com a màxim al final del període de sessions (juny 2006). A més, cal recordar la dificultat afegida pel fet que alguns dels ponents de la reforma reglamentària, sobretot aquells que pertanyen a formacions minoritàries, han de combinar l'assistència a la Comissió de Reglament i a la Comissió Constitucional.

7. Cal destacar dos articles de premsa que em semblen interessants com a punt de partida per al debat present i futur: Albert BRANCHADELL i Ferran REQUEJO, «Plurilingüismo en el Congreso», *La Vanguardia*, 21.12.2005; Albert BRANCHADELL, «El miratge d'Espanya», *Avui*, 6.04.2006.